

ΛΙΜΑΝ ΦΡΕΝΚ

БАУМ

КРАЇНА

Оз

ТОМ 2

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

ДОРОГА ДО КРАЇНИ ОЗ

До моїх читачів

Що ж, мої любі, ось те, що ви попросили: ще одна книжка Країни Оз про дивні пригоди Дороті. В цій історії є також і Тото, бо ви просили повернути його. Є тут і багато інших персонажів, яких ви впізнаєте. Справді, я намагався якомога ретельніше розглянути побажання моїх маленьких кореспондентів. Якщо ця розповідь не є тим, про що ви мріяли, то варто поміркувати ось над чим: історія народжується перш, ніж її можна записати, і письменник не може сильно змінювати її, не зіпсувавши.

У передмові до книжки «Дороті та Чарівник у Країні Оз» я сказав, що хотів би написати кілька оповідань, які не були б історіями про Оз. Річ у тім, що я писав історії про Оз надто довго — принаймні так мені здавалося. Але з моменту опублікування цієї частини мене просто завалили листами від моїх маленьких кореспондентів, які просили мене «писати більше про Дороті» та «більше про Оз». А оскільки я пишу лише для того, щоб порадувати дітей, то намагаюся поважати їхні бажання.

У цій книжці є кілька нових персонажів, які цілком заслуговують на життя. Мені дуже подобається Косматий чоловічок, тож сподіваюся, що він сподобається і вам. Щодо Поліхромії — дочки Веселки та дурного маленького Гудзика-Розумника, то вони, гадаю, зробили ці історії про Оз ще веселішими, тож тішуся з того, що ці герої опинилися в цій книжці. Водночас дуже хочу дізнатися, чи сподобалися вони вам.

Коли я взявся писати цю книжку, то отримав цікаві новини з «Країни Оз». Вірю, що вони приємно здивують вас, мої любі. Але це така довга й захоплива історія, що її потрібно зберегти для ще однієї книжки, яка, можливо, стане останньою історією, яка розповідатиме про Країну Оз.

ЛИМАН ФРЕНК БАУМ
Коронадо, 1909 рік

**ШЛЯХ
ДО
ОЛІЙНИХ ПОЛІВ**

— **Б**удь ласка, маленька панно, — мовив Косматий чоловічок, — чи не могла б ти показати мені дорогу до Олійних полів?

Дороті придивилася до нього. Він виглядав обшарпано, але в очах було щось таке, що робило його напрочуд приємним.

— Звичайно, — відповіла дівчинка. — Я можу вказати тобі шлях. Але це зовсім інша дорога.

— Інша дорога?

— Так. Тобі доведеться перетнути велику ферму, потім йти стежкою до головної дороги, потім повернути на північ і йти до розвилки, де п'ять стежечок розбігаються в різні боки, а далі... ой, краще мені самій подивитися...

— Будь ласка, мила панно. Якщо хочеш перевірити дорогу до самісіньких Олійних полів, — відгукнувся халамидник.

— Зверни на стежку за пеньком в'яза або на доріжку за ніркою ховраха, або...

— І будь-яка підходить?

— Звичайно, ні, Косматий чоловічку. Щоб дістатися до Олійних полів, треба вибрати один-єдиний правильний шлях.

— А ця дорога, яка веде від пенька ховраха, єдина або...

— Господи! — вигукнула Дороті. — Доведеться самій показати тобі, куди йти, ти страшенно дурний. Почекай трохи, я збігаю додому й одягну капелюшка.

Халамидник залишився один. Він повільно жував вівсяну стеблинку, наче не міг знайти нічого смачнішого. Потім звернув увагу на яблуню, що росла біля будинку, і побачив на землі багато яблук.

Косматий чоловічок вирішив, що яблука смакуватимуть набагато краще за вівсяну стеблинку, тож попрямував до дерева, щоб підібрати їх. Аж раптом з будинку вихором вилетіла маленька чорна собачка з коричневими оченятами й помчала до незнайомця, який встиг підібрати три яблука й засунути їх до однієї з глибоких кишень, якими повнилося його лахміття.

Песик з гавкотом кинувся до голодранця, але він швидко схопив її за загривок і запхав в ту саму кишеню, де вже лежали яблука. На землі залишалося ще багато яблук, халамидник підбирав їх і опускав у кишеню — кожне яблуко було песика по голові або по спині, від чого той гарчав. Песика звали Тото. Він страшенно засмутився, потрапивши в кишеню незнайомця.

Дороті не забарилася. Вона з'явилася на порозі з капелюшком в руках і покликала:

— Ходімо, Косматий чоловічку, якщо хочеш, щоб я показала тобі дорогу до Олійних полів.

Дівчинка перелізла через огорожу. Незнайомець зробив так само. Він рухався повільно, заглиблений у свої думки, раз по раз спотикаючись на невеликих купинах, ніби не помічаючи їх.

— До чого ж ти розсіяний! — вигукнула Дороті. — В тебе втомилися ноги?

— Ні, маленька панно, справа не в ногах, всьому виною рослинність на моєму обличчі: це волосся так заважає в теплу погоду. Хоч би пішов сніг. А ти зраділа б снігопаду?

— Звичайно, ні, — відповіла Дороті, суворо глянувши на обшарпанця. — Якщо в серпні піде сніг, він погубить і кукурудзу, й овес, і пшеницю, дядько Генрі не збере врожай, збідніє й тоді...

— Ні! — вигукнув халамидник. — Гадаю, снігу не буде. Це наша стежина?

— Так, — відповіла Дороті, долаючи ще через одну огорожу. — Я проведу тебе до головної дороги.

— Спасибі, мила дівчинко. Ти хоч і юна, але дуже добра.

— Не кожен знає дорогу до Олійних полів, — завважила Дороті, підстрибом рушивши по стежці. — Але я часто бувала там з дядьком Генрі й зумію знайти її навіть із зав'язаними очима.

— Будь ласка, не зав'язуй очі, — з серйозним виглядом попрохав незнайомиць. — Ти можеш помилитися.

— Це неможливо, — засміялася дівчинка. — Ось головна дорога. А нам потрібен другий поворот наліво. Ні, третій. Хоч, ні, мабуть, четвертий... Ану дивімося... Перша стежка — біля пенька, друга — біля нірки ховрашка, а потім...

— Що ж потім? — запитав халамидник, опускаючи руку в кишеню. Тото одразу вкусив його за палець. Незнайомиць сказав «Ой!» і миттю витягнув руку з кишені.

Дороті нічого не помітила. Вона стурбовано дивилася на дорогу, затуляючи долонькою очі від сонячних променів.

— Пішли, — рішуче мовила вона. — Залишилося вже небагато, і я тобі покажу, як іти далі.

Незабаром вони підійшли до розвилки, звідки в різних напрямках розходилися п'ять стежечок. Дороті вказала пальцем на одну з них і сказала:

— Ось ця, Косматий чоловічку.

— Дуже вдячний, мила панно, — сказав незнайомиць і попрямував по іншій дорозі.

— Куди ж ти? — закричала дівчинка. — Ти пішов зовсім не туди.

Він зупинився.

— Ти сказала, що ось ця дорога веде до Олійних полів, — сказав він, нервово сіпаючи пальцями бороду.

— Все правильно.

— А я не хочу потрапити до Олійних полів.

— Не хочеш?

— В жодному разі. Я просив тебе показати мені дорогу до Олійних полів, щоб не потрапити туди випадково.

— А! Так куди ж ти прямуєш?

— Мені все одно, панно...

Відповідь дивного незнайомця не тільки здивувала дівчинку, але й розсердила: виявляється, всі її старання намарне.

— Тут багато чудових доріг, — завважив халамидник, уважно озираючись і нагадуючи повільними поворотами свого туба вітряк. — Гадаю, звідси можна потрапити куди завгодно, в будь-яку точку світу.

Дороті теж озирнулася і з подивом роздивлятися околиці. Звідси справді стелилося багато доріг. Їх виявилось набагато більше, ніж раніше. Дівчинка спробувала порахувати стежки, знаючи, що їх має бути п'ять. Але коли вийшло сімнадцять, то здивувалася так сильно, що перестала рахувати: стежок було стільки, скільки спиць у колесі, й вони розбігалися в різні боки від розвилки, де зупинилися дівчинка та її дивний супутник. Аби Дороті продовжувала лік, то, ймовірно, додавала б деякі стежки по кілька разів.

— Боже мій! — вигукнула дівчинка. — Тут завжди було тільки п'ять доріг — головна та всі інші. А тепер... де ж головна дорога, Косматий чоловічку?

— Не можу сказати, мила панно, — відповів незнайомиць, сідаючи на землю, ймовірно, стомлений довгим стоянням. — Хіба її тут не було хвилину тому?

— Здається, була, — промовила зовсім збита з пантелику Дороті. — І я бачила нірку ховраха і пеньок, але тепер їх тут немає. Всі ці стежки дуже дивні, і їх так багато! Як гадаєш, куди вони ведуть?

— Дороги, — зауважив халамидник, — не ведуть нікуди. Вони лежать нерухомо на своєму місці, й тому люди можуть йти по них.

Він засунув руку в кишеню і так швидко витягнув яблуко, що Тото не встиг цього разу вкусити його.

Песик висунув з кишені мордочку і загавкав так голосно, що Дороті з переляку відскочила назад.

— Тото! — вигукнула вона. — Звідки ти взявся?

— Це я прихопив його, — пояснив Косматий незнайомиць.

— Навіщо?

— Щоб він стеріг яблука в моїй кишені, а то раптом їх вкрадуть.

Тут космач однією рукою взяв яблуко і почав його жувати, а другою витягнув з кишені Тото й опустив на землю. Зрозуміло, Тото стрімголов кинувся до Дороті, заливаючись радісним гавкотом від повернутої свободи. Опинитися на волі було особливо приємно після неволі в темній кишені обшарпанця.

Дівчинка ласкаво погладила Тото по голові, а він сів перед нею, звісивши набік червоного язика й уважно дивлячись їй в обличчя коричневими оченятами, ніби запитуючи: «Що ж ми тепер робитимемо?».

Дороті не могла відповісти на це запитання. Вона тривожно озиралася, намагаючись знайти в навколишньому ландшафті знайомі прикмети. Але все навколо здавалося їй незвичайним і дивним. Між стежками рясніли зелені галявини, шелестіли листям дерева й кущі, але куди поділася ферма, звідки вона зовсім недавно вийшла? Та й загалом не було нічого знайомого — за винятком Тото й Косматого чоловічка.

На додаток до цих неприємностей Дороті стільки разів крутилася на всі боки, намагаючись зрозуміти, куди ж вона потрапила, що тепер уже не могла визначити, в якому напрямку треба шукати ферму. Дівчинка не на жарт стривожилася.

— Боюся, Косматий чоловічку, що ми заблукали — глибоко зітхнувши, сказала вона, дивлячись на незнайомця.

— Тут нічого боятися, — відповів халамидник, викидаючи недогризок і беручись жувати наступне яблуко. — Кожна зі стежок кудись веде, інакше їх просто не було б тут. Яка різниця, куди вони йдуть?

— Я хочу додому, — сказала Дороті.

— Будь ласка. Чому ж ти не йдеш?

— Тому що не знаю, якою дорогою мені повертатися.

— Це погано, — в замішанні похитав головою халамидник. — Дуже хотів би допомогти тобі, але, на жаль, не можу. Я зовсім не знаю тутешніх місць.

— Гадаю, що я їх теж не знаю, — сказала дівчинка і сіла на землю поруч із ним. — Дивно. Ще п'ять хвилин тому я була вдома і вийшла показати тобі дорогу до Олійних полів...

— Щоб я помилково не пішов по цій дорозі...

— А тепер я заблукала й сама не знаю, як потрапити додому!

— З'їж яблуко, — запропонував Косматий чоловічок, простягаючи Дороті рум'яне яблучко.

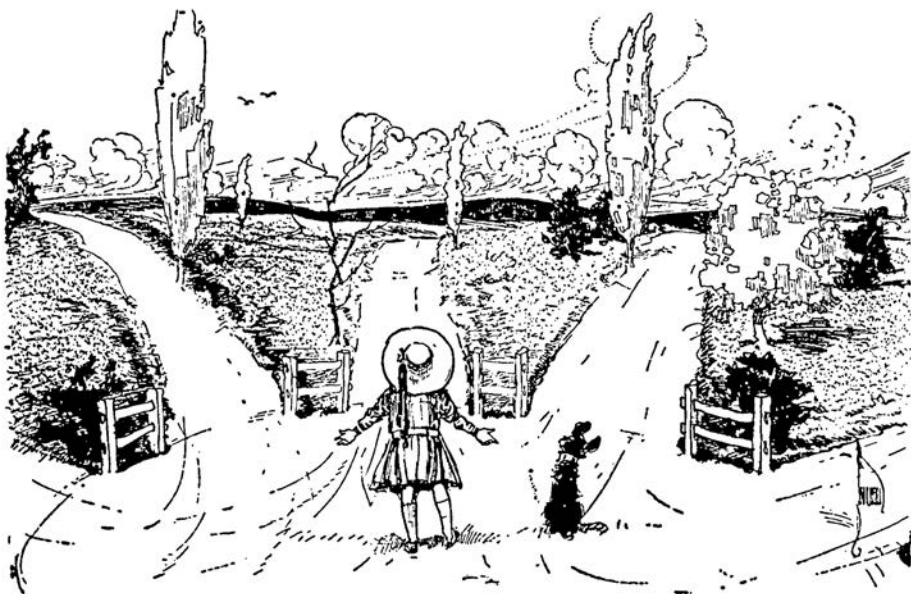
— Я не хочу їсти, — відповіла дівчинка, відштовхуючи його руку.

— Але завтра ти можеш зголодніти і тоді пошкодуєш, що відмовилася.

— Якщо я зголоднію, тоді й з'їм твоє яблуко.

— Але тоді, швидше за все, яблук вже не залишиться, — заперечив халамидник і почав сам жувати рум'яне яблучко. — Іноді собаки краще орієнтуються, ніж люди, і швидше знаходять дорогу додому. Може, Тото доведе тебе назад до ферми?

— Тото, ти знайдеш дорогу? — запитала Дороті.

ЗМІСТ

ДОРОГА ДО КРАЇНИ 03

До моїх читачів	4
I. ШЛЯХ ДО ОЛІЙНИХ ПОЛІВ	5
II. ДОРОТІ ЗУСТРІЧАЄ ГУДЗИКА-РОЗУМНИКА	17
III. ДИВАКУВАТЕ СЕЛИЩЕ.....	23
IV. КОРОЛЬ-ЛИС.....	33
V. ДОЧКА ВЕСЕЛКИ.....	43
VI. ЗВІРИНЕ МІСТО.....	49
VII. ПЕРЕТВОРЕННЯ КОСМАТОГО ЧОЛОВІЧКА.....	57
VIII. МУЗІКА.....	69
IX. ОБЛИЧЧЯ ПЕРЕВЕРТНІВ	79
X. ВТЕЧА ІЗ СУПОВОГО КОТЛА.....	87
XI. ДЖОН МАЙСТЕР-НА-ВСІ-РУКИ.....	97
XII. ШЛЯХ ЧЕРЕЗ ЗГУБНУ ПУСТЕЛЮ.....	105
XIII. СТАВОК ІСТИНИ	111
XIV. ТІК-ТОК ТА БІЛЛИНА	117
XV. ЗАЛІЗНИЙ ЗАМОК ІМПЕРАТОРА.....	125
XVI. ПРОГУЛЯНКА ДО ГАРБУЗОВОГО ПОЛЯ	131
XVII. ПРИБУТТЯ КОРОЛІВСЬКОГО ЕКІПАЖУ	137

XVIII. СМАРАГДОВЕ МІСТО	145
XIX. ЛАСКАВО ПРОСИМО КОСМАТОГО ЧОЛОВІЧКА	153
XX. ОЗМА, ПРИНЦЕСА КРАЇНИ ОЗ	159
XXI. ДОРОТІ ЗУСТРІЧАЄ ГОСТЕЙ.....	167
XXII. ІМЕНІТІ ГОСТІ НА ПОРОЗІ.....	175
XXIII. ВЕЛИКИЙ БЕНКЕТ	185
XXIV. СВЯТКУВАННЯ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ.....	191

СМАРАГДОВЕ МІСТО КРАЇНИ ОЗ

I. КОРОЛЬ НОМІВ ХОЧЕ ПОВЕРНУТИ ЧАРІВНИЙ ПОЯС.....	205
II. У ДЯДЬКА ГЕНРІ ПРОБЛЕМИ.....	213
III. ОЗМА ВИКОНУЄ ПРОХАННЯ ДОРОТІ.....	219
IV. КОРОЛЬ НОМІВ ПРАГНЕ ПОМСТИ	225
V. ДОРОТІ СТАЛА ПРИНЦЕСОЮ.....	231
VI. ГУФ ВІДВІДУЄ ФАНАБЕРІВ	239
VII. ТІТКА ЕМ ПЕРЕМАГАЄ ЛЕВА	243
VIII. ЧОРНОЗЛОБИ ПРИЄДНУЮТЬСЯ ДО НОМІВ ...	251
IX. УЧЕНИЙ ЖУК ЗНАЙОМИТЬ З КОЛЕДЖЕМ	257
X. ЖИТТЯ ПАННОЧОК СТІЖОК-ВИРІЗАЛЬЩИЦЬ ..	265
XI. ГЕНЕРАЛ ГУФ ПРЯМУЄ ДО ФАНТАСТИКІВ.....	275

XII. МАНДРІВНИКИ СКЛАДАЮТЬ ПАЗЛИ	283
XIII. ГЕНЕРАЛ ГУФ ДОПОВІДАЄ КОРОЛЮ	291
XIV. ЧАРІВНИК ПРАКТИКУЄ МАГІЮ	295
XV. ДОРОТІ ЗАГУБИЛАСЯ	303
XVI. ДОРОТІ ВІДВІДУЄ КУХОННЕ КОРОЛІВСТВО . . .	311
XVII. ПРИБУТТЯ ДО ЗДОБНОГО КОРОЛІВСТВА	319
XVIII. ОЗМА ЗАЗИРАЄ В ЧАРІВНУ КАРТИНУ	327
XIX. ЗАЯЧЕ КОРОЛІВСТВО НАДІЙНО ОХОРОНЯЄТЬСЯ	331
XX. ДОРОТІ ОБІДАЄ З КОРОЛЕМ ЗАЙЦІВ	337
XXI. КОРОЛЬ ЗАЙЦІВ ЗМІНЮЄ СВОЮ ДУМКУ	345
XXII. ЧАРІВНИК ЗНАХОДИТЬ ДОРОТІ	351
XXIII. ЗУСТРІЧ ІЗ ТРІПОТУНАМИ	357
XXIV. ЗАЛІЗНИЙ ЛІСОРУБ ПОВІДОМЛЯЄ СУМНІ НОВИНИ	363
XXV. МУДРІСТЬ ОПУДАЛА	369
XXVI. ОЗМА ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД БОРОТЬБИ	375
XXVII. ВОРОГИ АТАКУЮТЬ КРАЇНУ ОЗ	383
XXVIII. ЛИХОДІЇ П'ЮТЬ ІЗ ФОНТАНА ЗАБУТТЯ	387
XXIX. ГЛІНДА НАКЛАДАЄ ЧАРИ	395
XXX. ЯК ЗАКІНЧИЛАСЬ ІСТОРІЯ ПРО КРАЇНУ ОЗ . . .	399

ЛАТОЧКА З КРАЇНИ ОЗ

I. ОДЖО ТА ДЯДЬКО НАНКІ	409
II. КРИВИЙ ЧАКЛУН.....	413
III. ДІВЧИНКА-ЛАТОЧКА	421
IV. СКЛЯНИЙ КІТ	427
V. ЖАХЛИВА ПОДІЯ	433
VI. ПОДОРОЖ	443
VII. ПРОБЛЕМНИЙ ГРАМОФОН	453
VIII. ДУРНА СОВА ТА МУДРИЙ ОСЕЛ.....	459
IX. ЗУСТРІЧ З ВУЗІ	465
X. КОСМАТИЙ ЧОЛОВІЧОК НАДАЄ ДОПОМОГУ....	475
XI. ДОБРИЙ ДРУГ	483
XII. ГІГАНТСЬКИЙ ДИКОБРАЗ	495
XIII. ЛАТОЧКА ТА ОПУДАЛО	503
XIV. ОДЖО ПОРУШУЄ ЗАКОН	513
XV. БРАНЕЦЬ ОЗМИ	519
XVI. ПРИНЦЕСА ДОРОТІ	527
XVII. ОЗМА ТА ЇЇ ДРУЗІ	533
XVIII. ОДЖО ПРОЩАЮТЬ	539
XIX. ІГРИ ШАТУНІВ-ШВИДКУНІВ.....	547
XX. ПОЛОНЕНИЙ ЮП	555
XXI. ОДНОНОГИЙ СТРИБУН-СКАКУН	561

XXII. БУЦАНИ ЖАРТУЮТЬ	567
XXIII. ОГОЛОШЕННЯ МИРУ	573
XXIV. ОДЖО ЗНАХОДИТЬ ТЕМНИЙ КОЛОДЯЗЬ.	581
XXV. ЛІНИВИЙ ПІВДЕНЕЦЬ БУДУЄ ПЛІТ	585
XXVI. ХИТРА РІЧКА.	591
XXVII. ЗАБОРОНА ЗАЛІЗНОГО ЛІСОРУБА	597
XXVIII. ЧАРІВНИК СМАРАГДОВОГО МІСТА.	603

ТІК-ТОК З КРАЇНИ 03

I. АРМІЯ АННИ	611
II. ВПЕРЕД З УХ-ТИ-ФУ	621
III. МАГІЯ ЗАВОДИТЬ АРМІЮ У ГЛУХИЙ КУТ	625
IV. БЕТСІ КИДАЄ ВИКЛИК БУРІ	635
V. ТРОЯНДИ ПРОГАНЯЮТЬ НЕЗНАЙОМЦІВ	639
VI. КОСМАТИЙ ЧОЛОВІЧОК ШУКАЄ БРАТА	645
VII. ПОЛІХРОМІЯ ВТРАПЛЯЄ В ХАЛЕПУ	657
VIII. ТІК-ТОК СТАЄ СОЛДАТОМ	669
IX. НЕСТРИМНА ЛЮТЬ КОРОЛЯ НОМІВ	679
X. ЖАХЛИВИЙ ПОЛІТ ЧЕРЕЗ ТРУБУ	689
XI. ПРАВИТЕЛЬ КОРОЛІВСЬКИХ ОСІБ	699
XII. ПРЕКРАСНІ ЛЕДІ СВІТЛА	705

XIII. СПРАВЕДЛИВИЙ СУД НЕВИДИМОГО ПРАВИТЕЛЯ	711
XIV. ДОВГОВУХИЙ СЛУХАЧ ЗАГОСТРЮЄ СЛУХ.....	723
XV. ДРАКОН НЕ БОЇТЬСЯ НЕБЕЗПЕК.....	731
XVI. МЕРЗЕННИЙ НОМ.....	739
XVII. ТРАГІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ.....	747
XVIII. МУДРЕ ЗАВОЮВАННЯ	757
XIX. КОРОЛЬ КАЛІКО.....	765
XX. ТАЄМНІ ШЛЯХИ ДО МЕТАЛЕВОГО ЛІСУ.....	773
XXI. СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ БРАТ.....	779
XXII. ДОБРІ ПОЦІЛУНКИ	789
XXIII. РУГГЕДО СТАЄ НА ПРАВЕДНИЙ ШЛЯХ.....	799
XXIV. ДОРОТІ В ЗАХВАТІ.....	805
XXV. ЗЕМЛЯ ЛЮБОВІ	815